

BLAGDAN SVIH SVETIH

Kao i prijašnjih godina, nekoliko dana prije blagdana Svih Svetih, koji se slavi 1. studenog, u našim se krajevima najviše pohađaju i čiste groblja.

Razlika između groblja u našim selima i onih u razvijenim zemljama je vidljiva po tome što su kod nas grobnice i mjesta pokojnih lijepo uređena, prepuna cvijećem, vjenčima i svijećama jedino na blagdan Svih Svetih. Ostalih dana ta mjesta u našim selima su dosta zanemarena u usporedbi s grobljima iz Austrije ili Njemačke koja su lijepo uređena za vrijeme cijele godine. Istina je i ta što u tim zemljama postoje i zaposlene osobe koje se brinu za grobnice, što kod nas još uvijek nije slučaj. Mislim, međutim, da uzrok zanemarivanja vječnih prebivališta naših pokojnika se ne može svesti samo na odsutnost jedne zaposlene osobe, već je tu riječ o kulturi i mentalitetu, koji još uvijek nas razdvaja od ostalih razvijenih zemalja kada je riječ o čistoći općenito, bilo da se radi o čistoći groblja, ulica sela ili pak o čistoći potoka i rijeka iz naših mjesta. Iako dosta naših mještana živi ili se pak nalazi na privremenom radu u zapadnoeuropskim državama, dosta malo uspijevaju, kad se vrate svome domu, bitno pridonijeti ljepoti krajolika. Ali o tome ću detaljnije u drugom članku, sada da se vratimo našem blagdanu.

U Katoličkoj crkvi, kao i u većini katoličkih zemalja, ovaj blagdan je označen kao svetkovina i ujedno je neradni dan što je prilika mnogim obiteljima koje rade i žive u inozemstvu da se vrate svome domu i posjete grobove svojih najbližih.

Svake godine, 1. i 2. studenog, na blagdan Svih Svetih i na Dušni dan, vjernici iz naših krajeva ali i vjernici iz cijeloga svijeta sjećaju se

svojih pokojnika. Razlika je u tome što kod karaševskih Hrvata na svetkovinu Svih Svetih, većina se spominje "dana mrtvih", a i svećenici mole toga dana na grobovima pokojnih samo kod onih obitelji koje žele, jer se ta molitva mora i platiti.

Običaj u karaševskim Hrvata je i taj da se na blagdan Svih Svetih, u svakoj obitelji, ustane rano ujutro i

Groblje u Klokotiču

župnik ide i u susjedno selo, odnosno u filijalu koja spada pod njegovu župu i tamo isto moli na grobu onog pokojnika čija obitelj to zahtjeva.

Da nas Bog ljubi vidimo svakog dana po tome što po zagovoru Svih Svetih koji mi štujuemo i koji su životni primjer svima nama, daje nam snagu i jača našu vjeru kako ne bismo odustali i postali kršćani samo u dokumentima na putu ovozemaljskog života. Preko zagovora Svih Svetih dobivamo razne milosti i trebali bi moliti i za to da ne odustanemo od puta ljubavi i poštovanja prema bližnjemu svome. Moramo biti svjesni da smo odgovorni kao kršćani za primjer koji dajemo i način na koji živimo.

Imamo toliko svetaca proglašanih i neproglašanih koji su svoj cijeli život darovali samo kako bi druge usrećili. Ugledajmo se na te lijepe primjere koje nam daje život i budimo sami primjer svetosti u našim krajevima, nezanemarivajući potrebe svoga bližnjega, jer svetost nije nedostižan ideal!

Slavica Muselin

UREDNIŠTVO:

ISSN KOD 1841-9925

Počasni glavni urednik: prof. Milja RADAN

Glavni urednik: Ivan DOBRA

Urednici: Lina TINKUL; Daniel LUKAČELA; Slavica-Marija MUSELIN; Marija LACKIĆ; Marija ĐURKICA; Marija KALINA

Tehnoredaktor: Zlatko Nikola URSUL

Fotoreporter i grafički dizajn: Ljubomir RADAN

Adresa: Carașova 22, Caraș-Severin, 327065 România

Telefon: 0040-255-232255; fax: 0040-255-232146

E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com

Web: www.zhr-ucr.ro

REDACȚIA:

COD ISSN 1841-9925

Redactor principal onorific: prof. Mihai RADAN

Redactor principal: Ivan DOBRA

Redactori: Lina TINCUL; Daniel LUCACELA; Slavița-Maria MUSELIN; Maria LAȚCHICI; Maria GIURCHIȚA; Maria CALINA

Tehnoredactor: Zlatko Nikola URSUL

Fotoreporter și designer: Liubomir RADAN

Adresa: Carașova 22, jud. Caraș-Severin, 327065 România

Telefon: 0040-255-232255; fax: 0040-255-232146

E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com

Web: www.zhr-ucr.ro

U OVOM BROJU / ÎN ACEST NUMĂR:

SUSRET
SEDAMDESETOGODIŠNJAKA

str. 3
pag. 3

KARAŠEVSKA ZORA...

str. 8
pag. 8

GLAGOLJICA...

str. 9
pag. 9

DVOJEZIČNO GLASILO KARAŠEVSKIH I TAMIŠKIH HRVATA
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A UNIUNII CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

Godina: XXII
Broj: 124.
Studen 2015.
Anul: XXII
Nr.: 124
Nov. 2015

NOVOIMENOVANI VELEPOSŁANIK R. HRVATSKE U BUKUREȘTU POSJETIO KARAŠEVSKJE HRVATE

Posjet dr. Davora Vidiša karaševskoj zajednici još je jedna potvrda interesa matične nam zemlje i Hrvatskog veleposlanstva u Bukureštu za hrvatsku manjinu iz Rumunjske.

nastavak na 2. str.

nastavak sa 1 str.

NOVOIMENOVANI VELEPOSLANIK R. HRVATSKE U BUKUREŠTU POSJETIO KARAŠEVSKJE HRVATE

U pisuje se u čitav niz posjeta najviših hrvatskih dužnosnika našim krajevima i svi Karaševci se rado sjećaju kardinala Božanića, predsjednika sabora Josipa Leke, predsjednika Josipovića, premijera Sanadera ili predsjednika Mesića, koji su svojedobno posjetili naša mjesta.

Dr. Davor Vidiš je šesti po redu Veleposlanik Republike Hrvatske u Bukureštu od osamostaljenja matične nam zemlje i uspostave diplomatskih odnosa s Rumunjskom iz 29.08.1992. godine. Prvi veleposlanik u Bukureštu bio je Nikola Debelić, uslijedio je Niko Bezmalinović, zatim Željko Kuprešak, iza njega Ivica Maštruko (pri kraju isteka četverogodišnjeg mandata napustio je na osobni zahtjev dužnost Veleposlanika) te Andrea Gustović-Ercegovac. Svi šefovi diplomatskih misija Hrvatske u Bukureštu su manifestirali veliki interes za hrvatsku zajednicu s ovog prostora te u više su navrata posjetili naša mjesta i veoma su zaslužni za odlične političke bilateralne odnose koje njeguju Hrvatska i Rumunjska.

Njegova ekscelencija dr. Davor Vidiš je posjetio naša mjesta 19. i 20. studenog 2015. godine, nedugo nakon što je predsjedniku Johannisu predao vjerodajnice i stupio na dužnost Ambasadora. U samo dva dana je posjetio obje naše općine i sva naša sedam sela,

doživljavamo radosni trenutak da poželimo Vašoj ekscelenciji, novome Ambasadoru drage naše matične R. Hrvatske, gospodinu Davoru Vidišu, da nam bude dobrodošao te da Vaša visoka diplomatska misija u našoj sadašnjoj domovini bude uspješna kao i misije vaših prethodnika te da doprinese proširivanju i jačanju prijateljskih svestranih veza između Hrvatske i Rumunjske. U ime ove malene ali živahne i izdržljive hrvatske zajednice čast nam je

vjerska znamenja i nismo ostavili zaboravu ono što je naše, ono s čime su nas vjekovima nadarili naši preci. I naša materijalna dobra trudimo se okovati u zlatne okove nezaborava. Zato gradimo i naš Središnji muzej, čija izgradnja je skoro na koncu. Naše su navike pune vrlina ali i ljudske slabosti; u našim nastojanjima i želji k boljem prepuštamo se ljudskim iskušenjima i životnim izazovima čemu se oduprijeti nije lako, kada se ima u vidu od čega smo pošli i kamo

Razgovor s novim hrvatskim veleposlanikom

srdačno Vas pozdraviti i poželjeti lijep i ugodan boravak među karaševskim Hrvatima te da nas upoznate onakve kakvi jesmo, -željni gajiti i čuvati naše stoljetne veze s maticom, čuvati materinski jezik, običaje, nošnju koju polako ostavljamo u ormarima

stremimo."

Govoreći o hrvatskoj manjini u Rumunjskoj, dr. Davor Vidiš je naglasio činjenicu da smo stoljećima opstali na ovom prostoru unatoč teškim i nepovoljnim vremenskim prilikama, a škole koje je posjetio, župe, izgrađene institucije i ljudi svjesni svog porijekla upravo su čimbenici koji osiguravaju karaševskoj zajednici svjetlu perspektivu na rumunjskom prostoru.

Pri kraju susreta u Zajedništvu Hrvata, dr. Davor Vidiš je velikodušno pristao na intervju za Hrvatsku grančicu u kojemu nam je, između ostalog, govorio i o namjeri predsjednice R. Hrvatske, gospođe Kolinde Grabar-Kitarović da sljedeće godine posjeti Rumunjsku i hrvatsku manjinu s ovog prostora.

Vaša ekscelencijo, drago mi je što ste došli ovdje u našu sredinu, u sredinu karaševskih Hrvata, pa bih koristio ovu priliku da Vas pitam ne o bilateralnim odnosima između R. Hrvatske i Rumunjske jer su oni tradicionalno dobri i prijateljski, na visokoj razini, pogotovo na političkom planu, već bih Vas zamolio da mi kažete

nastavak na 5 str.

Dr. Davor Vidiš obilazi Središnji Muzej Hrvata

obilazio je institucije, škole, zgrade općine, župe i razgovarao je s mještanima. U Zajedništvu Hrvata mu je dobrodošlicu poželio prof. Milja Radan, predsjednik krovne organizacije Hrvata u Rumunjskoj. „Veselimo se i drago nam je što

naših starih uspomena i, ono što je od jako velike važnosti, da štitimo i gajimo naše etničko biće. Čuvati i odgajivati naše etničko biće sumus je naših običaja. Nije bilo oduvijek lako i jednostavno, sakrivali smo u kamenim grotama ovih predjela naša

VIZITA MUZEOGRAFIJLOR SIBIENI ÎN COMUNA CARAȘOVA

La finele lunii septembrie, muzeografi din cadrul Complexului Național Muzeal Astra Sibiu ne-au surprins plăcut cu o vizită pe care au efectuat-o în sânul comunității noastre din Carașova.

Motivul prezenței lor aici l-a reprezentat dorința de a zugrăvi cât mai bine tabloul multiculturalității și interetnicității din România. Ștefan Păucean și Lucian Robu își desfășoară activitatea la Muzeul Civilizației Populare Tradiționale – un muzeu etnografic, un muzeu al satului.

Muzeul „ASTRA” se întinde pe o suprafață de 96 ha și găzduiește peste 400 de monumente de arhitectură populară, practic tot ce înseamnă tipologia de moară veche. Pragul muzeului este pășit de aproximativ 250.000 de vizitatori anual și este cel mai mare muzeu în aer liber din România și al doilea din Europa, dispunând și de un patrimoniu material construit.

Prin prisma proiectului „Patrimoniu Deschis. Creșterea accesibilității publicului vizitator la valorile multietnice a Muzeului Astra”, proiect româno-norvegian, muzeografi au ales localitatea noastră pentru a descoperi percepția tinerilor locuitori din Carașova asupra valorilor tradiționale ale comunității croate carașovenești.

Am profitat de ocazie pentru a discuta cu oaspeții noștri despre obiceiurile și tradițiile din Carașova și am aflat că în ultimii ani s-au aplecat mai mult asupra patrimoniului imaterial al minorităților etnice de pe meleagurile românești, acesta fiind reprezentat de tot ce înseamnă tradiții, obiceiuri și datini. În acest fel se poate oferi vizitatorilor o imagine de sinteză, o imagine cât mai complexă și mai completă a valorilor multiculturale. De exemplu, dacă unui vizitator îi place o căsuță veche cu câteva obiecte de patrimoniu în interior, începând de la port tradițional, obiecte de uz casnic, unelte, instrumental tradițional, el trebuie să înțeleagă și povestea din spatele căsuței și a fiecărui obiect în parte. Muzeografi susțin că această poveste nu o pot realiza fără cercetare și fără discuții cu membrii comunității din care face parte respectivul obiect.

Ștefan Păucean și Lucian Robu au stat de vorbă cu numeroși localnici, persoane cu vârste, meserii și situații financiare diferite și au fost plăcut surprinși de deschiderea tinerilor, dar și de solidaritatea familiilor.

Într-o perioadă de timp relativ scurtă, mai puțin de o săptămână, echipa a reușit să adune multe

o sugerează, era de așteptat ca în locul cu pricina să se găsească trei mori de apă. Însă, din cele trei mori care funcționau pe vremuri acolo, astăzi mai există una, iar aceasta este demult scoasă din uz. În prezent, aici doar timpul își macină eternitatea. Pe lângă moara amintită, peisajul cultural și chiar prosperitatea comunei au fost alte aspecte care nu au putut trece neremarcate de către muzeografi.

Legat de tradiții și credințe populare, cea mai interesantă li s-a părut cea legată de localnicii care pe vremuri își puneau copiii în coșul morii, atunci când morile din sat încă erau funcționale, pentru ca micuții să-și dea mai repede drumul la vorbă și pentru a le stimula capacitatea verbală. Muzeografi au promis că își vor continua cercetarea pentru a descoperi originile acestei practici arhaice și cât de frecventă era pe vremuri în comunitatea noastră.

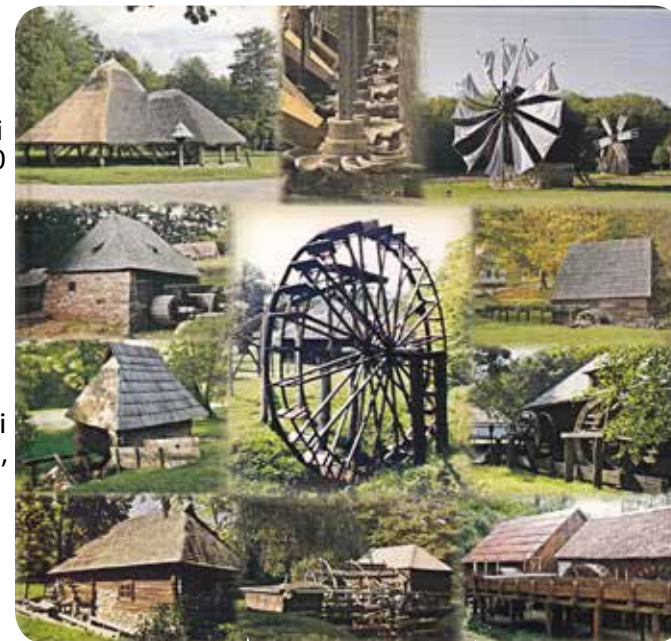
Obiceiul care i-a impresionat cel mai mult pe Lucian și Ștefan este legat

Complexul Național Muzeal Astra Sibiu

de nunțile din localitatea Carașova. În timp ce se încinge hora la nuntă, atât cei prinși în horă cât și restul oamenilor, care stau pe margine și privesc pasivi desfășurarea dansului, sunt poftiți să guste din țuica gazdei, servită cu polonicul dintr-o gălețuță specială. Este vorba despre un obicei păstrat cu mândrie de către localnicii comunei și care, cred eu, va dăinui mulți ani de acum înainte.

Cercetările efectuate asupra obiceiurilor și tradițiilor din comuna Carașova i-au ajutat pe cei doi muzeografi să descopere doar o mică parte a valorilor tradiționale carașovenești. La finalul discuției noastre am rămas plăcut surprinși aflând că pe viitor va fi expusă în muzeul „ASTRA” din Sibiu o replică a unui obiect, a unui obicei specific comunității noastre.

O destinație populară printre cei care ne vizitează comuna este obiectivul „Trei mori”, loc care a stârnit imediat interesul muzeografilor. După cum însăși denumirea obiectivului

Maria Calina

PARLAMENTARNI IZBORI U R. HRVATSKOJ

U nedjelju 08. studenog su održani 8. izbori za zastupnike u Hrvatski sabor, koji su po svemu sudeći bili najneizvjesniji izbori u povijesti Hrvatske.

Prema privremenim i nepotpunim rezultatima koje je objavilo Državno izborno Povjerenstvo, nakon obrađenih više od 99 posto biračkih mjesta Domoljubna koalicija predvođena HDZ-om osvojila je 59 zastupničkih mjesta, uključujući tri mandata glasova dijaspore. Koalicija Hrvatska raste predvođena SDP-om ima 56 zastupnika, a treća najjača stranka Most nezavisnih lista, koja je inače najbolje prošla u središtu Zagreba te na jugu Hrvatske, osvojila je 19 saborskih mandata. Po dva saborska mandata osvojio je HDSSB (Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje) te koalicija okupljena oko zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića, IDS (Istarski Demokratski Sabor) je osvojio 3 mandata, a po jedan mandat su osvojile Uspješna Hrvatska i Živi zid. Preostalih 8 mandata imaju zastupnici manjina.

Prvi put građani su na parlamentarnim izborima mogli glasovati preferencijalno - osim liste, zaokruživali su i ime kandidata za kojeg žele da ih zastupa u Saboru. Preferencijalni glasovi u većini su odlazili nositeljima stranačkih lista po izbornim jedinicima, no nekolicina kandidata sa tri vodeće stranačke izborne liste ipak će u Sabor ući zahvaljujući prije svega preferencijalnim glasovima, a među njima je i čelnik Mosta Božo Petrov.

Stranka neovisnih lista Most je s trećim najvećim brojem osvojenih mandata najveće iznenađenje

nedjeljnih parlamentarnih izbora u Hrvatskoj, s tim više što nezavisna lista Bože Petrova, gradonačelnika Metkovića, nije toliko potporu dobivala ni u predizbornim anketama. U stožeru MOST-a tijekom izborne večeri i noći bilo je veselo, rezultat je nadmašio i njihova očekivanja, a atmosfera je bila u duhu ostvarenog rezultata. Ništa manje veselo nije bilo niti u stožeru Domoljubne koalicije tijekom burne i neizvjesne izborne noći, koji je dobio najviše mandata u novom sazivu Sabora. Atmosfera u koaliciji Hrvatska raste, koja je osvojila 56 mandata u novom sazivu Sabora nije bila euforična, ali nije bilo niti tužnih lica. Šef koalicije Zoran Milanović poručio je da su spremni za nastavak posla i novi mandat te je ispraćen gromoglasnim pljeskom.

Od stjecanja samostalnosti i neovisnosti Hrvatske, održano je šest izbora za zastupnike u Hrvatski sabor (1992., 1995., 2000., 2003., 2007. i 2011. godine), iako valja napomenuti da se prvi višestranački izbori, održani 1990. godine, smatraju prvim izborima u Republici Hrvatskoj, iako je Hrvatska tada još bila u sastavu SFRJ kao federalna jedinica - SR Hrvatska, jer je tada izabran Sabor Republike Hrvatske koji je kasnije izglasao Ustavnu odluku o samostalnosti i neovisnosti, Odluku o raskidu svih državno-pravnih sveza na temelju kojih je zajedno s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dosadašnju SFRJ te novi hrvatski Ustav. Zastupnike u Sabor biraju, na temelju

općeg i jednakoga biračkog prava, svi hrvatski državljani s navršanih 18 godina života, osim onih koji su pravomoćnom sudskom odlukom lišeni poslovne sposobnosti. Za zastupnika može biti biran hrvatski državljanin s navršanih 18 godina života.

Pravo nacionalnih manjina

Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ostvarenje prava na zastupljenost u Saboru. Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo birati osam zastupnika u Sabor koji se biraju u posebnoj izbornoj jedinici koju čini područje Republike Hrvatske, i to na način da:

- pripadnici srpske nacionalne manjine biraju tri zastupnika,
- pripadnici mađarske nacionalne manjine biraju jednog zastupnika,
- pripadnici talijanske nacionalne manjine biraju jednog zastupnika,
- pripadnici češke i slovačke nacionalne manjine biraju zajedno jednog zastupnika,
- pripadnici austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine biraju zajedno jednog zastupnika,
- pripadnici albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine biraju zajedno jednog zastupnika u Sabor.

Ivan Dobra

continuate din pag. 7

timp, a fost numit ca premier interimar Ministrul Educației, Sorin Cămpăanu, iar din 17 noiembrie 2015, fotoliul de Prim-ministru al României este ocupat de Dacian Cioloș, fostul comisar european pentru Agricultură. Acesta și-a format un Guvern nou, un Guvern de „tehnocrați”. Noul Guvern a primit 389 de voturi „pentru” și 115 „împotriva”.

Asemenea tuturor românilor, suntem profund marcați de tragedia petrecută în clubul Colectiv din București și ne exprimăm compasiunea față de familiile greu încercate. Dumnezeu să-i odihnească!

Maria Giurchița

SUSRET SEDAMDESETOGODIŠNJAKA

U Središnjem Sjedištu Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj održan je u subotu 21. studenog 2015. godine tradicionalni susret sedamdesetogodišnjaka iz karaševske zajednice, na kojemu se ovaj put okupila generacija rođena 1945. godine.

Ovo je deveta godina zaredom otkako krovna organizacija Hrvata u Rumunjskoj organizira u svom sjedištu iz Karaševa susrete osoba treće životne dobi.

Ovakvi susreti započeli su 2007. godine, kada je generacija iz Karaševa koja je tada ispunila 65 godine iskazala želju da se sastane u zgradi Zajedništva Hrvata. Inicijator tog prvog sastanka bio je Ivan Radan. Sljedeće godine, na inicijativu prof. Milje Radana, predsjednika Zajedništva Hrvata, bila je pozvana generacija rođena 1938. godine, iz cijele karaševske zajednice i ovakvi susreti su postali danas lijepa tradicija.

O tim počecima ovih susreta govori nam prof. Milja Radan: „Prije skoro deset godine inicijativa biješe to Ivana Radana, koji je poželio da se sastane sa svojim školskim kolegama a i vršnjacima kako bi proveli jedno ugodno večerje svi skupa, i eto tako to je bila kao inicijativa. Odmah sljedeće godine, Zajedništvo je pokrenulo inicijativu da se svake godine poziva-

Sedamdesetogodišnjaci za stolom

Marijina uznesenja iz Karaševa. Na početku Svete mise, vlč. Petar Rebedžila je, između ostalog, pozvao sve prisutne da i dalje ostanu vjerni Bogu te da se još dugi niz godina raduju u životu, sreći i zdravlju zajedno sa svojim najmilijima.

Nakon mise, sedamdesetogodišnjaci su se vratili u Zajedništvo Hrvata gdje su pogledali u dvorani Amfiteatar kratak dokumentar sjetili se prošlih vremena, dana provedenih u školskim klubovima, dobrih i loših stvari. Goste je u

tuga za nas, nego treba da se radujemo, jer smo nešto postigli u ovom životu. Dragi moji, mnogi od vas su ošli u nepovrat, tamo gdje nitko ne zna što je i kako je. Sad je prilika i mogućnost da vidimo gdje smo pogrešili kako da možemo da se pravimo, da se pomirimo sudbinom i s nama. Želim vam mnogo godine unaprijed u životu i zdravlju.” U ime organizatora slavljenicima je riječi pozdrava uputio i gospodin Đuređ Šera, član Koordinacijskog odbora ZHR-a, a zatim su o nekim stvarima koje su im obilježile život

Vlč. Đuređ Katić blagoslovlja večeru

ju sedamdesetogodišnjaci. Zašto sedamdesetogodišnjaci? Jer to je prvi stupanj ulaza u starost i sigurno da u tim godinama većina ljudi se osjećaju napušteni, nepotrebni i postoji onaj stid da se jave u društvu. Oni se ovde, pošto su istogodišnjaci, osjećaju u njihovom elementu.”

Počevši od 17,00 sati, slavljenici su sudjelovali na Svetoj misi u crkvi

dvorani Amfiteatar najprije pozdravio prof. Radan, predsjednik ZHR-a, čestitavši svima koji su ove godine ispunili sedamdeset godina: „Jako mi je drago što mogu i ovom prilikom i ovim izdanjem da toplo pozdravim sve sedamdesetogodišnjake i da im poželim dobrodošlicu u Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj. Kada dođe ovo dobo, starost ne treba da bude neka

koje su im obilježile život govorili i sami gosti. Večera je počela s tradicionalnom molitvom, kada su velačasni Đuređ Katić i Davor Lukačela blagoslovili sve prisutne “Hvaljen Isus i Marija. Najprvo da čestitamo gazdi ove večeri, profesoru Milji Radanu. Kaže se da kultura jednoga človeka se meri po tem koliko brigu ima za starci. Starci koji su sa njim životom doprineli da u Karaševu bude po više kultura, po više zajedništvo. U drugim redu čestitam vam i vim želim zdravlje od dragogoga Boga. Evo vidite u Karaševu sad je

noć, pa je jako lijepo prosvetljeno, ali najljepše svjetiljke ste zapravo vi. Po vašem životu i po vašem primjeru mnogo su našli put ne samo doma, nego u život. Vi ste je naučili, prosvetlili im put kaki da budu i kako da čine”.

Ugodna atmosfera, uz bogatu večeru i dobru muziku,

nastavak na 5. str.

BEOGRAD OPET ODLUČUJE O STEPINCU

Zar smo dotle došli? To je upit koji se mogao čuti nakon što smo doznali da je papa Franjo pisao Sveto arhijerejskom sinodu Srpske pravoslavne crkve u kojemu najavljuje osnivanje mješovite komisije koja će se baviti kardinalom Stepincem. Kauza za proglašenjem svetim blaženoga Kardinala Alojzija Stepinca je gotova. Cijeli spis je sada dovršen i on se, kako reče voditelj kauze Juraj Batelja, nalazi u Vatikanu na Kongregaciji za kauzu svetaca.

Ako je sve obavljeno prema propisima Katoličke crkve i ako nema zapreka za kanonizaciju čudi zastoje oko toga procesa. Razumije se da bi najbolje bilo da svi budu usuglašeni oko stvarne istine da je Stepinac uistinu imao svetačke kreposti. No, malo je neobično, jer do sada nismo imali takvih slučajeva, da se drugu Crkvu - Pravoslavnu, pita za mišljenje, ili čak odobrenje kako bi Stepinac mogao biti uzdignut na čast oltara.

Dijalog da. Ekumenizam da. Ali činjenice moraju biti iznad svega. Proglašenje nekoga svetim, pa makar to bio i Stepinac, ne smije biti političko i diplomatsko pitanje niti se smije spuštati na tu razinu. To mora biti, kao kod svakoga slučaja, isključivo pitanje postupka i argumenata za svetost. Ako ti argumenti i dokazi postoje, ako je ispunjena sva propisana procedura Katoličke crkve, ne vidim razloga, ili sam naivac, da bi bilo koga trebalo pitati za odobrenje. Ako se i u drugim slučajevima pođe ovim smjerom mislim da će zastati mnogi postupci jer se uvijek može pojaviti grupacija ili država koja može

reći svoju protivnu riječ.

Koliko znam na odluke Kongregacije nitko, osim Pape, nema pravo veta. Plemenito je i evanđeoski da papa Franjo pruža ruku našoj braći Pravoslavcima, ali nisam siguran da je najsretniji i najspretniji put kojim se to čini. Stepinac ne smije, nakon montiranoga političkoga procesa, opet biti predmet politike. To mora biti duhovna stvar, stvar kreposti, morala i božanskih argumenata. Stepinac je, što je najvažnije, svetac u srcima mnogih koji iskreno vjeruju i koji su mu se molili i mole dok ni postupak nije bio započet. Dijalog je uvijek dobar put, ali on ne smije ići na teret nečije svetosti. Koliko znamo do sada je Vatikan, a ne Beograd, London ili Tel Aviv proglašavao svece! Možda bi, da paradoks bude veći, netko, da je još živ, pitao Stepinčeva tužitelja Jakova Blaževića da on isto da odobrenje?

Stvar mora biti jasna mi ne želimo "kontroverznoga" sveca, nego čistoga i nebeski sjajnoga kakav je i bio.

Blaženi (sveti) Alojzije Stepinac moli za nas!

Preuzeto / "Nasa Ognjista" / Wikipedia

Blaženi Alojzije Stepinac (Brezarić pokraj Krašića, 8. svibnja 1898. - Krašić, 10. veljače 1960.), zagrebački nadbiskup ikardinal, proglašen blaženim 1998. Smatra se jednim od velikana Katoličke Crkve u Hrvatskoj.

Djetinjstvo je proveo u rodnom mjestu. Klasičnu gimnaziju završio je u Zagrebu. Za vrijeme Prvog svjetskog rata sudjelovao je u

borbama na talijanskom i solunskom frontu, bio je ranjen i pet mjeseci zarobljenik. Iz rata se vratio kući s činom potporučnika. Nakon studija u Rimu, zaređen je za svećenika 1930. godine. Na njegov prijedlog osnovan je Caritas Zagrebačke nadbiskupije, kojem je bio na čelu. Imenovan je nadbiskupom koadjutorom 1934. godine. Iste godine zaređen je za biskupa.

Postao je zagrebački nadbiskup 1937. godine. Kao žarki i neumorni propovjednik Božje riječi pohađao je svoju prostranu nadbiskupiju promičući Katoličku akciju, Caritas i pobožnost prema Djevici Mariji. Utemeljio je brojne nove župe i organizirao proslavu 1300. obljetnice evangelizacije hrvatskog naroda. Za vrijeme Drugog svjetskog rata pomagao je progonjene i patnike, zbrinuo je 500 prognanih slovenskih svećenika te 6717 bolesne i gladne djece. Prosvjedovao je protiv progona Židova i provedbe nacističkih zakona. U govoru 31. listopada 1943. ispred zagrebačke katedrale osudio je svaku diskriminaciju, rasnu, nacionalnu i vjersku, zatvaranje i ubijanje nevinih, otimanje i palež imovine i mirnih sela.

Nakon dolaska komunista na vlast, odbio je odvođenje Katoličke Crkve u Hrvatskoj od Vatikana. U montiranom procesu, osuđen je na 16 godina zatvora i prisilnog rada. Pet godina proveo je u zatvoru u Lepoglavi, a od kraja 1951. do svoje smrti 10. veljače 1960. godine u kućnom pritvoru u Krašiću. Papa Pio XII. imenovao ga je kardinalom 1952. godine. Umro je na glasu svetosti primivši svete sakramente. Vijest o njegovoj smrti objavljena je na naslovnicama dnevnih novina širom svijeta, a misa zadužnica služila se i u Rimu, Montrealu, New Yorku, Chicagu, Rio de Janeiru i drugim svjetskim gradovima. Pokopan je u kripti zagrebačke katedrale uz prisutnost mnoštva vjernika. Papa Ivan Pavao II. proglasio ga je blaženim 3. listopada 1998. godine u Mariji Bistrici. U nastavku procesa kanonizacije kardinal Angelo Amato obznanio je da je liječničko povjerenstvo Kongregacije za kauze svetaca utvrdilo novi slučaj čudesnog izlječenja po Stepinčevu zagovoru, čime se ostvaruju uvjeti za proglašenje Stepinca svetim.

Dr. theol. Davor Lucacela

GLAGOLJICA JE OVE GODINE PROGLAŠENA NEMATERIJALNOM KULTURNOM BAŠTINOM

Većina vas, dragi čitatelji, koji ste bili u Zagrebu i ulazili u Zagrebačku katedralu mogli ste vidjeti s desne strane, ispod velikog križa na zidu, teksta na pomalo neobičnom pismu.

Riječ je o glagoljici, staroslavenskom pismu, koja je ove godine proglašena nematerijalnim dobrom. Glagoljica je nastala sredinom 9. st., koje se u hrvatskim krajevima zadržalo sve do 19. st. Već početkom 16. st. sve je više potiskuje latinica. Autorima ovog pisma smatraju se braća Ćiril i Metod, bizantski redovnici iz Soluna. Ćiril (pravim imenom Konstantin) na osnovi jezika madeonskih Slavena iz okolice Soluna sastavio je prilagođeno pismo i prevodio crkvene knjige.

Ime pisma dolazi od staroslavenske riječi glagolati što znači "govoriti". Na obredima je tekstove čitao svećenik glagoljaš, a sam termin glagoljski poznat je još iz 16. stoljeća, premda je ime za glagoljicu iskovan tek u 19. stoljeću. Stoljećima su ćirilica i glagoljica jedna drugoj posuđivale ime. Novogorodski svećenik Upry Lihi 1047. godine zapisao je u svojim Prorokim knjigama s tumačenjem da su knjige prepisane iz kurilovice. Budući da su same knjige napisane na ćirilici, logično je da se naziv kurilovica odnosi na samu glagoljicu. U dubrovačkim dokumentima iz 15. i 16. stoljeća popovi glagoljaši nazivaju sepresbyteri chiurilice. Također, Poljičani svoju ćirilicu nazivaju glagoljicom, stoga je vidljivo miješanje imena tijekom povijesti.

O postanku glagoljice danas postoje mnoge teorije. Po dr. Darku Žubrinicu postoje oko 42 teorije o postanku glagoljice, od ozbiljnih i vjerojatnih do onih potpuno nevjerojatnih. Danas je uglavnom prihvaćena teorija Isaaca Taylora i Vatroslava Jagića (Taylor-Jagićeva teorija) koji smatraju da je glagoljica nastala prema grčkome alfabetu, iako ona nije ni jedina ni potpuno vjerodostojna.

Kada su Hrvati stigli na prostore današnje Hrvatske, nisu imali svoga pisma. Svjetovni i crkveni doslojanstvenici, knezovi i biskupi, dakle manji broj školovanih ljudi, pisao je latinskim jezikom koji se bilježi latinicom.

Iz tih najranijih sačuvani su brojni spomenici pisani na latinici i na latinskom jeziku. Oni svjedoče da su pismeni Hrvati u prvim stoljećima svoga boravka na današnjem tlu pisali jezikom zapadne civilizacije - latinskim.

Latinski jezik dugo je bio jezik službene komunikacije Hrvata. Čak i nakon prevlasti hrvatskoga jezika u pismenosti i književnosti u Hrvatskoj su usporedno s hrvatskima pisani i vrlo vrijedni latinski pravni, diplomatski, znanstveni, književni i drugi tekstovi, osobito od 14. do polovice 19. st. Latinskim se jezikom govorilo u Hrvatskom saboru do 1847. kada je hrvatski jezik na prijedlog Ivana Kukuljevića Sakcinskog proglašen je službenim jezikom.

Oni koji nisu znali latinski jezik i latinicu, svjedoči Črnorizac Hrabar, služili su se črtami i rezami, tj. nekom vrstom tzv. runskog pisma.

U crkvenoslavenske tekstove postupno su ulazili hrvatski glasovi, oblici i riječi pa su ti staroslavenski tekstovi postajali sve bliži tadašnjem narodnom hrvatskom govoru. Uskoro

vjere na slavenskom jeziku i pismu. Tu je postigao znatan uspjeh: već je sljedeće godine papa Hadrijan II. odobrio glagoljaško bogoslužje - tj. uporabu slavenskih jezika i glagoljice. U vrijeme kad je cijela sjeverna i zapadna Europa u bogoslužju koristila samo latinski, bio je to doista velik uspjeh. Nakon Ćirilove smrti, za glagoljicu i Ćirilova brata Metoda zauzeo se i papa Ivan VIII. te pohvalio svećenike glagoljaše, koji poučavaju vjeru na materinskom jeziku.

Glagoljička slova mogla su biti obla i uglata. Danas se pretpostavlja, da je proces tekao od oble preko poluoble do uglate, no pitanje prvenstva vrste glagoljice još nije utvrđeno. Na našim je prostorima obla glagoljica postala uglatom, stoga se često naziva i hrvatskom glagoljicom.

OBLA I UGLATA GLAGOLJICA

Glagoljičko pismo naziva se azbuka zbog početnih dvaju grafema - az i buki.

Svako slovo ima ime: az, buki, vidi, glagole, dobro, jest, živite i tako redom. Nazivi prvih desetak slova, poredanih u svoj azbučni slijed, daju smislenu rečenicu: »Az buki vidi glagole dobro jest živite zelo zemla...« Prilagođena očekivanjima današnjeg čitatelja, ta se rečenica čita na sljedeći način: »Ja, koji slova znam, govorim da je dobro živjeti na zemlji...«

Osim toga, svako je slovo imalo brojnu vrijednost. Da bi se u rečeničnom zapisu neko slovo čitalo kao broj, autor je upućivao čitatelja da tako postupi posebnom crticom (titlom) iznad samog slova ili pak točkom ispred i iza slova.

Kako bi se glagoljica očuvala i promovirala organiziraju se tečajevi učenja za djecu i odrasle te natječaji. O jednom takvom natječaju za djecu pisat ćemo u sljedećem broju.

María Lațchici

Svakog zadnjeg utorka u mjesecu s početkom od 13:00, na TVR3 prikazuje se naša emisija na hrvatskom jeziku. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Rešice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

KARAŠEVSKA ZORA NA „ABECEDI SUŽIVOTA“

Karaševska zora, kulturno-umjetnička formacija Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, sudjelovala je 9. prosinca 2015. godine na 3. ediciji Festivala Abeceda suživota, festival održan u Bukureštu, glavnom gradu Rumunjske.

Kulturni događaj iz glavnog rumunjskog grada odvijao se je u sklopu manifestacija namijenjenih Danu Nacionalnih Manjina. te bio organiziran od Odjela za međuetničke odnose Rumunjske vlade s ciljem promoviranja kulturalne, lingvističke i etničke raznolikosti iz Rumunjske posredstvom tradicionalnih elemenata specifičnih svim nacionalnim manjinama iz ovoga prostora. Prva edicija festivala održana je prethodne godine u Ploieștiu, krajem mjeseca rujna, pod pokroviteljstvom predstavništva Europske komisije u Bukureštu, a inicijativu za pokretanje „Abecede suživota“ imalo je Zajedništvo Grka u Rumunjskoj. Isto na prijedlog reprezentativne organizacije Grka u Rumunjskoj i kao okrunjenje kulturalnih vrijednosti svake manjine ponaosob, ovogodišnja edicija festivala je bila namijenjena Danu Nacionalnih Manjina. Moraju se uputiti sve pohvale organizatorima za inicijativu pokretanja ove kulturalne manifestacije izuzetno važne za konzerviranje identiteta svih nacionalnih manjina iz Rumunjske i potpunu integraciju u raznoliki rumunjski kulturalni prostor. Isto tako, velike zasluge pripadaju i mladićima nacionalnih manjina koji su na sceni glavnog rumunjskog grada s ponosom prikazali raznolikost manjinskog folklora i još ljepše obojali rumunjsko duhovno blago.

Bukureštanski festival je započeo opuštenom i veselom parodom sudjelovatelja te smotrom narodnih nošnji koje su ponosom nosili predstavnici nacionalnih manjina. Sa svojim raznovrsnim repertoarima i osebujnom tradicionalnom nošnjom manjinske su formacije oduševile mnogobrojnu publiku prisutnu u dvorani za spektakle Vojnog Nacionalnog Kruga i ostavile izvanredan dojam. Bogatstvo i raznolikost karaševske narodne nošnje izazvalo je veliki interes prisut-

nih gledatelja, isto kao što je to ostavio i odličan nastup talentiranih članova naše formacije. Karaševska zora je za vrijeme nastupa majstorski izvela naše stare plesove i popijevke, a karaševski je folklor odjeknuo i na improviziranoj sceni glavnog grada Rumunjske u

na ovom multikulturalnom rumunjskom prostoru.

BUKUREŠT, organizator ovogodišnje edicije festivala „Abeceda suživota“, glavni je i najveći grad Rumunjske, a ujedno i njeno glavno političko, kulturno i privredno sjedište. Bukurešt je poznat i kao Balkanski Pariz; kroz grad prolaze dva velika bulevara, a velik dio zgrada izgradili su strani arhitekti, najčešće Francuzi i Talijani. Rumunjski arhitekti razvili su stil sličan francuskom, a razlog tomu je što se većina imućnijih Rumunja prije dolaska komunizma

školovala u Francuskoj. Nakon dolaska komunista na vlast sve se više grade zgrade strogog izgleda koje je bilo lakše i jeftinije izgraditi, ali je Bukurešt i dalje ostao grad parkova i lijepe arhitekture. Najpoznatije su građevine Palača parlamenta (nakon Pentagona druga najveća zgrada na svijetu), Palača Pravde, Pantheon, Athenaum, Narodna banka, Predsjednička palača, Glavna sveučilišna knjižnica, Kraljevski dvorac i mnoge druge (uključujući i preko 100 muzeja). Rijeka Dâmbovița dijeli glavni grad Rumunjske na dva dijela, a administrativno je podijeljen na šest dijelova, dok okolni ruralni dio čini sedmi. Bukurešt je kako kulturno tako i ekonomsko i industrijsko središte. S oko jednom desetinom stanovništva Rumunjske Bukurešt ostvaruje 21% BDP-a i oko četvrtinu industrijske proizvodnje, a dvije trećine cjelokupnog poreza Rumunjske plaćaju građani i tvrtke iz Bukurešta.

Ivan Dobra

Nastup Karaševske Zore u Karansebešu

cijelom svom sjaju. Sljedeći nastup Karaševske zore bit će 05. prosinca 2015. godine u Sinaji, županija Prahova, na spektaklu „Glasovi raznolikosti – zimski refreni“ koji će se održati u okviru kulturalnih manifestacija namijenjenih Danu nacionalnih manjina.

Prije Abecede suživota, Karaševska zora je nastupila na festivalu Banatskih etničkih manjina, koji je održan 09. listopada u Karansebešu i na kojem su sudjelovale kulturno – umjetničke formacije etničkih zajednica iz Banata. Ovaj festival je stigao do 15. edicije i bio je organiziran od strane Karaš-severinskog županijskog vijeća te Županijskog centra za konzerviranje i promoviranje tradicionalne kulture. Važno je spomenuti da je jedan od pokretača i organizatora 1. edicije Festivala banatskih etničkih manjina bilo Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj te da je spomenuta edicija održana 2000. godine na stepenicama Doma kulture u Karaševu, a kasnije je u našem mjestu održana na novoizgrađenoj otvorenoj sceni i jubiliarna, deseta edicija Festivala. Svrha Festivala banatskih etničkih manjina je promoviranje zasebnosti svake manjine i harmoničnog suživota

nastavak s 2 str.

kakav ste dojam o karaševskim Hrvatima stekli nakon prvog dijela posjeta našoj zajednici.

Hvala vašem interesu za razgovor sa mnom! Ja sam ovdje tek mjesec i pol dana i prošli tjedan sam predao vjerodajnice predsjedniku Johannisu. Odlučio sam prvi tjedan iza toga, odnosno prvi vikend doći u Karaševo i obići karaševske Hrvate. To mi nije samo ustavna obaveza, nego ja sam dosad služio kao diplomat u državama gdje su naše zajednice i to mi je bio prvi osobni interes - doći ovdje i vidjeti kako naši Hrvati stoje. Ja sam bio u dva mjesta u Karaševu i vidio sam da ima dosta ljudi, vidio sam da ima dosta djece i moj je osjećaj, nakon što sam vidio i neke druge hrvatske zajednice po Europi, da ova zajednica opstaje i da ima perspektive. Ima problema, naravno, kao i sve zajednice, situacija je danas takva sa migracijama, danas svugdje u Europi ima manje djece, međutim vi ovdje imate izgrađene institucije, dječica postoje, budućnost je tu, na vama je samima da se potrudite da opstanete, a mi kao R. Hrvatska ćemo vas pomagati. Ono što mi se čini dosta važno je činjenica da je i Rumunjska kao država do sada pomogla vašem opstanku, a mi kao Veleposlanstvo ćemo dolaziti ovdje što češće budemo mogli. Ritam dolazaka naših najviših dužnosnika ovdje

nastavak s 3. str.

trajala je za vrijeme cijelog ovog druženja, a za dobro raspoloženje sedamdesetogodišnjaka pobrinuli su se stari majstori, poznati karaševski muzikanti, Mikul i Miljača.

Ove godine u prostorijama Zajedništva Hrvata okupilo se je 29 sedamdesetogodišnjaka iz svih naših sela, 15 iz Karaševa, 5 iz Lupaka, 2 iz Vodnika, 2 iz Ravnika i 5 iz Klokotiča.

“Zahvaljujem se lepo svem vam i svem iz ovih svih seli što su danas došli. U naše vreme poštovali smo se svi, s fotobalam, s programom i kao ljudi i sad se poštujemo, kad se vidimo i kad se poz-

je stalan, nedavno je bio kardinal Božanić, bio je prije Uzoritog kardinala i predsjednik Sabora Josip Leko ovdje. U razgovoru s našom predsjednicom Kolindom-Grabar Kitarović, kad sam dolazio ovdje, ona mi je rekla da ima namjeru posjetiti Rumunjsku, odnosno uzvratiti posjet predsjedniku Johannisu, tako da se nadam da ćemo i našu novu predsjednicu vidjeti ovdje. Vidim da imate izgrađene institucije, imate izgrađene zgrade, imate izgrađene domove, imate neke svoje odnose koje treba uzgajati. Zajedništvo treba njegovati i u tome imate pomoć R. Hrvatske i našega Veleposlanstva u Bukureštu.

Recite mi molim Vas, odnosi između Veleposlanstva Republike Hrvatske i Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, bar u zadnjim godinama, nisu na najvišoj razini. Da li ih namjeravati poboljšati i kako mislite to napraviti? S druge pak strane, nije nikakva tajna i vjerojatno Vam je poznato da ima određenih tenzija i unutar same naše organizacije.

Da, ja sam došao s informacijom da ovdje problema ima u odnosima među ljudima i ako ste slušali moj govor ja sam apelirao na zajedništvo. Međutim, imam razumijevanje za odnose među ljudima jer ne mogu se ljudi svi u svemu slagati. Ono što mi se čini da je vrlo važno je imati jedan što veći zajednički nazivnik, ono što sam rekao malo prije ovdje, i to je da se mi možemo svađati, ne moramo se svi uvijek poklapati u svim odnosima. Međutim, taj temeljni zajednički nazivnik je opstojnost Hrvata na ovim prostorima, čuvanje jezika, kulture,

dravimo. Nadam se da ubuduće i ostale generacije da se poštuju, da manu mržnju na stranu i mi da se izvinemo jednim drugima ako smo pogrešili, imamo sad ovde priliku, jer je život kratak, sad jesmo, sutra nesmo.” (Giurasa Mihai, Karaševo)

“Hvala lepo, gospodar profesor za vaš poziv, što ste ni svi ovde sakupili.”

vjeroispovijesti, ekonomski prosperitet i smisao života ovdje, fizički opstanak, - mislim da se svi u tome slažemo. Veleposlanstva, naša Veleposlanstva nisu ta koja će presuđivati je li netko u pravu ili je netko kriv. Mi to nećemo raditi. Ja ću se truditi samo ovdje biti što češće, pomoći što više, što češće sjediti za stol i razgovarati sa svima. Svom zamjeniku Mirku Radiću sam rekao, zamolio sam ga, da mi organizira posjet da vidim sve i da upoznam što više. Ono što je isto naša uloga, osim tog temeljnog zajedništva u ovom zajedničkom nazivniku, je odnos s rumunjskim institucijama koje se bave s vama, da vam pomognu što više one mogu u datim ekonomskim, odnosno gospodarskoj situaciji. Kažem, problema ima, i ja sam došao dobro informiran ovdje koji su to problemi. Međutim, meni to izgleda da nisu neriješivi problemi, mislim da svi ljudi s kojima sam razgovarao i koje dobro poznajem zahvaćaju različiti segment rada hrvatske zajednice i svi ljudi koji su radili u tome zaslužuju od nas puno poštovanja jer rezultati rada su opstojnost institucije zajednice hrvatske koje ovdje postoje i mi ih ne možemo negirati. E sad, odnosi među tim ljudima mislim da su takvi da bi se moglo sjesti za stol i razgovarati, ti pokrivaš politiku, ova osoba je zaslužna jer je dosad pokrivala gotovo sve, tako da mislim da nisu to nepremostivi problemi. Naravno, ne možemo mi kao Veleposlanstvo ulaziti u odnose, ali da ćemo htjeti, željeti i na sve moguće načine pokušati svi sjesti za stol i razgovarati sa svima o svemu, to možete računati od nas.

Ivan Dobra

(Birta Petru, Lupak)
“Mi ti želimo mnogo sreću, život i zdravlje i zahvaljujemo ti lepo što si ovo počel. Sve ovako da držiš i da činiš.” (Todor Ecaterina, Karaševo)
“Hvala lepo što ste ni prijeli i lepo ste nim sve popravili. Čula sam od ovih od drugih godina što su bili i posi ste došli i ste me vikali.” (Otil Magdalena Elena,

Lina Tincul

TEŠKO IVAĐE!

Ovako se žale oni po stari Karaševci. Ja sam to čul od moje majke kad se javkala če ovej ili onej ne činil nešto valjano po njejnomo sudu ili če ovo ili ono ne ide baš onako kako je ona tela da ide u njejnim životu.

Kad sam bil dete sam si pital majku što je „ivađe“, što bi to telo da znači, ali ne umela da mi odgovori. Bi bilo i za čudo da zna, če tu reč nelaš da nađeš u niti jenim jeziku na bilem svetu. Otkuda onda je znala moja majka da se žali s tom rečom? Pa, čula je od drugi Karaševci, koji su i oni čuli od Vlasi kako se ti tamo žale. Vlasi su veleli „vai del!“ (mine, tine...), što znači „teško!“ (meni, tebi...!). Ali, Karaševci su najprvo čuli tu izreku od Banačanja, koji ne kažu „vai del!“ nego „vaj del!“, pa su si napravili jenu originalnu kombinaciju s tem vlaškim banatskim narječjem, pa je izlezlo „teško i vaj del!“. Malko po manat (valja!?) ta izreka si uzela onu formu, koju mi sejdano poznavamo: „teško ivađe!“.

Pored ovog „teškog ivađa“, naši starci (dapače!) imaju cel celcat arsenal žaljenja i uzdisanja preuzet iz vlašskog jezika i adaptiran karaševskom. Od „vai del!“ smo napravili i „avajdo (me) Bože!“, „cuknem te Bože“ – ljubim te Bože (od vlašskog „a tuca“); imamo izreku „siraka lume!“ (od vlašskog „săracă lume“), koju mećemo koj put zajedno s prevedenom formom „kleti svetlu!“, i primeri bi bili ješte...

Naši starci nesu samo iz vlašskog uzimali reči. Austrijanski i mađarski vladari, pa i turski napastovateli su nim obogatili govor s dobrim brojem njini reči. Ipak, svim tim narodima na inat, u vreme od više stotine godine, naši starci su sačuvali jezik, naš karaševski govor. I to jako dobro! Ne kažem to ja, negoli svi oni koji su došli u našu zajednicu, pa su imali prilike da usporede kako mi čisto govorimo u odnosu kako govore neke

druge zajednice iz hrvatske dijaspore.

Na žalost, ta čistoća našeg govora se dosta skaljala u tražnji godina. Sam pisal i u prošlim broju „Hrvatske grančice“, i lam da pišem i dalje, koliko god mi bude tinte na peru, kako mre, prid našim očima, naš karaševski jezik. Sam rekal u toj prošloj novinji če niti jedan strani jezik ne udril s takom snagom u naš govor kakon vlaški. Niti jena vladavina, od koji sam nabrojil po gori, ne stigla da si usadi seme njejnog službenog jezika u korin našeg govora, kakon što to čini vlaška. Veliki paradoks je če za sve što se događa u tražnje vreme s našim govorom ne toliko kriva vlaška država i njejna politika, koliko smo si mi sami krivi. Jest da ne funkcionira sve onako kako bismo mi teli u ovoj našoj državi što se tiče baš one protekcije jezika. Iako vlaški zakon je na našoj strani i nim garantira pravo da predavamo našim jezikom (odnosno hrvatskim književnim jezikom) u naši škula, za pravo, na terenu, stvari nesu baš tako vesele. Jeno se kaže, a drugo se činil! Da se spomenemo samo što se strefilo školom iz Ravnika, koliko vreme smo tražili od Inspektorata da ju metnu

s predavanjima polak na hrvatskim i polak na vlaškim! Inspektorat ne uvažil tu našu molbu i na kraju je stigal da ju zatvori.

Ali, ne samo od škole pode naše probleme s jezikom. Otkad su pošli naši po šita u Ričicu, pa otkad su racafteli vlaški programi na televizoru i, u novo vreme, facebook, se stiglo da ne razlikujemo više vlaške reči od naši. I od po napret vreme smo izgubili neke ključne reči karaševske u korist vlaške. Na primer, u mesto hrvatskog „misiliti“ imamo vlaško „gandovati“; kažemo „folositamo“ umesto „koristimo“, „upotrebimo“ ili čak „mećemo“, „prost“ umesto „glup“, „parašeno“ (od vlašskog „părăsit“) umesto „zapušteno“ itd.

Ipak, kako god da si metnul ove usvojene reči u karaševski govor, sve karaševski je pejalo. Ali, kako vam peje ova rečenica, ili „propozicija“ kako joj mi velimo, koju sam čul sad nekoliko godina iz usti jene Karaševke iz Ravnika, kad je govorila na telefonu s nekim odoma: „Sam te sunatala da te molim da pornjitaš kalduru na čentrali, če je kakon rakoare nadvoru!“? Isuse!!! Meni, barem, ovako nešto, ni za milog Boga ne peje karaševski. Ova rečenica me je po prvi put ozbiljno metnula da razmislim za budućnost našeg govora. I, verujte mi, trend ide na štetu našeg jezika. Na svu žalost, moram da priznam če ovaki način govora se ne smatra više izuzetak u nadanašnje vreme.

Teško ivađe!

Daniel Lucacela

EXERCITIU DE ALARMARE ȘI EVACUARE ÎN CAZ DE INCENDIU

Luni, 16 noiembrie 2015, la Liceul Teoretic Bilingv Româno-Croat Carașova a fost organizat un exercițiu de alarmare și evacuare a clădirii în caz de incendiu. La exercițiu a participat un număr de 105 elevi și 9 cadre didactice.

Acțiunea a fost organizată și coordonată de doamna profesoară Gabriela Rădulescu, cadru tehnic P.S.I. Din partea Primăriei comunei Carașova a participat domnul Marian Mihăilă, responsabil cu Situații de Urgență.

Elevii și cadrele didactice aflate la orele de curs au fost atenționate prin semnalul de alarmă și astfel s-a pus în aplicare planul de alarmare-evacuare al liceului. Elevii au fost scoși, pe cele două căi de evacuare, în curtea școlii, locul marcat ca punct de întâlnire în astfel de situații. Pe timpul evacuării, elevii au fost însoțiți de către profesori. După ce toți elevii au fost evacuați, profesorii au făcut prezența, iar după ce au constatat că toți sunt în zona de siguranță, directorul instituției de învățământ, Mircea Marilă le-a reamintit elevilor principalele măsuri în caz de incendiu. Evenimentul a fost

Exercițiu de evacuare

tratat cu seriozitate, motiv pentru care acțiunea de evacuare s-a realizat destul de repede.

Printre obiectivele urmărite în desfășurarea acestei activități au fost cunoașterea de către elevi a formelor de manifestare a principalelor tipuri de risc în caz de incendiu, a măsurilor de protecție, precum și formarea și dezvoltarea abilităților acestora privind modul de comportare în cazul produce-

rii unor situații de urgență.

Conducerea școlii va organiza periodic astfel de exerciții, care au rolul de a-i ajuta atât pe elevi cât și pe profesori, ca în caz de incendiu, să nu intre în panică. Panica este principalul adversar al omului aflat în situații extreme. Ea poate fi învinsă doar în cazul unei bune organizări și prin exerciții periodice.

Maria Giurchița

TRAGEDIA CARE A UNIT ROMÂNIA

Un incendiu puternic a izbucnit, vineri 30 octombrie 2015, la un club din Capitală. 27 persoane și-au pierdut viața, iar peste 180 de răniți au ajuns la spitalele de urgență din București cu arsuri de diferite grade de gravitate. Locul a luat foc în timp ce câteva sute de persoane petreceau acolo, la concertul trupei rock „Goodbye to Gravity“. Un spectacol pirotehnic, ce trebuia să facă show-ul de neuitat, a fost cel care a declanșat iadul. Câteva scânteii, care au sărit de la artificii, au aprins mai întâi un stâlp îmbrăcat într-un material inflamabil, iar mai apoi totul în jur s-a aprins și pentru mulți tineri acesta a fost sfârșitul. Oamenii s-au călcat în picioare ca să se salveze pe singura ușa a clubului.

La fața locului au intervenit 11 echipaje de pompieri,

28 de echipaje de la SMURD, 29 de la Ambulanța București. De asemenea, la locul tragediei au fost mobilizate 21 de autospeciale cu echipament de terapie intensivă, dar și medici și asistenți suplimentari de la Spitalul de Urgență Floreasca. Mai multe persoane au fost resuscitate în stradă, fără succes, de către medicii sosiți la locul tragediei.

Până în prezent, un număr de 60 de persoane au murit în urma incendiului care a avut loc la sfârșitul lunii octombrie în clubul Colectiv. În spitalele din București mai sunt internați 11 răniți, care se află în stare critică și gravă, alți 33 fiind în stare stabilă. De asemenea, 30 de victime sunt internate în unități medicale din străinătate. Aceasta este cea mai mare tragedie petrecută într-un club din lume în ultimii doi ani.

După trei zile de doliu național și un marș al tăcerii în memoria victimelor de la Colectiv, zeci de mii de români au ieșit în stradă pentru a-și

exprima revolta față de clasa politică și pentru a cere schimbarea radicală a sistemului. Oamenii au cerut demisia lui Cristian Popescu Piedone, primarul Sectorului 4 din București, Ministrului de Interne, Gabriela Oprea și a premierului Victor Ponta, spunând că s-au săturat de corupția și indiferența din rândul autorităților, care au dus la o asemenea tragedie. Incendiul din Colectiv a fost picătura care a umplut paharul. Astfel, seara de 30 octombrie 2015 este una dintre acele seri care marchează generații. Peste ea nu se poate trece ca și cum simpla declarare a doliului național ar putea închide traumatul capitol al responsabilităților și al complicităților. După mulți ani, românii sunt cu adevărat solidari. Este momentul în care jocul murdar al dezbinării a eșuat. Premierul Victor Ponta a fost nevoit să demisioneze laolaltă cu tot Guvernul, pe 4 noiembrie 2015. Între

continuare la pag. 10